

Torsby kommun

Torsby.kommun@torsby.se

Rektorn vid Östmarks skola

Ann-Katrin.Jarasen@torsby.se

Beslut för grundskola

efter tillsyn av Östmarks skola
i Torsby kommun

Tillsyn i Östmarks skola

Skolinspektionen genomför tillsyn i Torsby kommun under hösten 2012 och vintern 2013. Vid tillsynen besöker Skolinspektionen samtliga skolenheter i kommunen.

Östmarks skola besöktes av Skolinspektionen den 12 december 2012.

Fakta om skolan

Östmarks skola är en liten skola som ligger ett par mil norr om centralorten Torsby. Skolan har 34 elever i förskoleklass samt årskurserna 1-5. Eleverna undervisas i två åldersblandade grupper varav en grupp består av förskoleklass och årskurserna 1-3 och den andra gruppen består av årskurserna 4-5. De tre lärarna och fritidspedagogen som arbetar på skolan bildar ett arbetslag. Skolan leds av en rektor som dessutom är rektor för tre andra små skolenheter i Torsby kommun. Rektorn tillträdde sin tjänst i augusti år 2012.

Skolan har tillgång till ett elevhälsoteam. Där ingår skolsköterska, skolkurator och specialpedagog. Det finns även tillgång till skolpsykolog och skolläkare.

Eftersom antalet elever i årskurserna är lågt är måluppfyllelsen mätt i andelar som uppnått målen ett trubbigt mått. Det låga antalet elever i respektive årskurs innebär att det inte finns officiell statistik (SCB och Skolverket) över skolans resultat i de nationella proven.

Enligt skolans egen redovisning av kunskapsresultaten för årskurs 3 läsåret 2011/12 nådde 80 procent av eleverna kunskapskraven för godtagbara kunskaper i svenska och matematik, i naturorienterande ämnen och samhällsorienterande ämnen nådde 100 procent av eleverna kunskapskraven för godtagbara kunskaper. Skolan har inte gjort några sammanställningar av kunskapsresultaten för eleverna i årskurs 5 för tiden före läsåret 2010/11. Inte heller finns sammanställningar av elevernas kunskapsresultat över tid, vare sig i årskurserna 3 eller 5. Sammanställningar över resultat på nationella ämnesprov saknas också.

Helhetsbedömning

Skolan har inte gjort någon djupare analys av elevernas kunskapsresultat för att förstå varför inte alla elever når de nationella målen år efter år. Vid tillsynen framkommer att skolan inte sammanställer elevernas kunskapsresultat eller använder elevernas resultat som underlag för att pröva sina undervisningsmetoder i syfte att förbättra och säkerställa att eleverna ges rätt förutsättningar att nå de nationella målen. Tillsynen visar att skolan inte ger alla elever möjligheten att nå de kunskapskrav som ska uppnås.

Det finns inga kvalitetsredovisningar upprättade för tidigare år och skolan saknar även nu ett systematiskt kvalitetsarbete bestående av planering, uppföljning och utveckling av utbildningen vid skolan. Det saknas även kvalitetsarbete som är gemensamt för skolan och som kan kopplas samman med elevernas måluppfyllelse. Resultaten måste analyseras så att skolan kan pröva och utveckla metoder för att nå målen och göra förändringar för att underlätta för eleverna att nå bättre kunskapsresultat. Andra viktiga förutsättningar som saknas på skolan för att eleverna ska kunna nå goda kunskapsresultat är att de vet vilka mål de ska nå samt att de har inflytande över sitt lärande. Rektor har enligt skollagen ett eget ansvar för att kvalitetsarbetet vid enheten genomförs och skolinspektionen finner det anmärkningsvärt att så inte sker.

Skolan måste också i de individuella utvecklingsplanerna tydligare visa på elevernas kunskapsutveckling relaterat till kunskapskraven i kursplanerna och koppla till vilka mål som eleverna ska nå i de olika ämnena. De matriser som skolan använder för detta har tagits fram i Torsby kommun av olika ämnesgrupper. Matriserna är uppbyggda efter kursplanernas centrala innehåll och kunskapskrav, men de är för svåra för eleverna att tolka och behöver därför konkretiseras och kopplas till de arbetsområden som eleverna läser

Det är viktigt att undervisningen anpassas efter elevens behov, förutsättningar, erfarenhet och tänkande och att eleverna utmanas att nå långt i sin kunskapsutveckling. På skolan finns rutiner för att utreda och ge särskilt stöd till elever som bedöms att inte klara kunskapskraven som minst ska uppnås och åtgärdsprogram upprättas för dem.

I Skolverkets utbildningsinspektion år 2008 angavs som brist att skolan inte dokumenterar elevernas kunskapsresultat eller gör någon systematisk uppföljning och utvärdering av elevernas kunskapsresultat i förhållande till de nationella målen i årskurs 5 i samtliga ämnen. Det systematiska kvalitetsarbetet uppgavs också vara ett förbättringsområde. Detta var och är fortfarande viktiga förutsättningar för att eleverna ska kunna nå kunskapskraven. Skolinspektionen finner det anmärkningsvärt att Östmarks skola inte kommit längre i detta arbete mot bakgrund av att inte alla elever når de kunskapskrav som minst ska uppnås.

Skolinspektionen pekar i denna tillsyn på ett antal områden som huvudman och rektor måste åtgärda för att förbättra elevernas måluppfyllelse. Tillsynen visar att skolan inte ger alla elever möjligheten att nå de kunskapskrav som ska uppnås. Mot denna bakgrund fattar Skolinspektionen följande beslut.

Skolinspektionens ingripande

Föreläggande

Skolinspektionen förelägger med stöd av 26 kap. 10 § skollagen (2010:800) Torsby.kommun@torsby.se att vidta nedanstående åtgärder för att avhjälpa påtalade brister. De vidtagna åtgärderna ska senast den 15 maj 2013 redovisas för Skolinspektionen.

Undervisning och lärande

Bedömning

Torsby kommun måste vidta följande åtgärder för att förbättra arbetet inom bedömningsområdet undervisning och lärande.

- Skolan ska klargöra för elever vilka mål utbildningen har
- Undervisningen i olika ämnesområden ska samordnas så att eleverna får möjlighet att uppfatta större kunskapsområden som en helhet
- Lärarna ska anpassa undervisningen efter elevers behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande

Motivering

Enligt skollagen ska elever ges stöd och stimulans så att de utvecklas så långt som möjligt. Lärarna ska enligt läroplanen ta hänsyn till elevers behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande. Det framgår av läroplanen att rektorn har ett särskilt ansvar för att undervisningen i olika ämnesområden samordnas så att eleverna får möjlighet att uppfatta större kunskapsområden som en helhet. Enligt läroplanen ska skolan klargöra för elever och föräldrar vilka mål utbildningen har.

Vid intervjuer med rektorn och lärare framkommer att de försöker konkretisera målen och kunskapskraven för elever och föräldrar med hjälp av matriser i de olika ämnena som är uppbyggda efter kursplanernas centrala innehåll och kunskapskrav. Lärarna uppger att de strävar efter att klargöra för eleverna vilka mål de strävar efter men att de behöver bli bättre på att göra detta på varje lektion och i alla ämnen. Det är framförallt på utvecklingssamtal som elever, föräldrar och lärare samtalat om målen. Lärarna uppger att de behöver lära sig mer om de digitala verktygen där de skriver individuella utvecklingsplaner och skriftliga omdömen. Vid intervjuer med elever framkommer att det förekommer att lärarna berättar om vilka mål de ska arbeta mot men att det inte sker så ofta. Flera elever uttrycker också att de har svårt att förstå matriserna. Flertalet av de elever som Skolinspektionen intervjuat känner sig osäkra på vad

som står i kursplanerna och vad som krävs för de olika kunskapskraven och de äldre eleverna uttrycker att de har svårt att förstå matriserna.

Det framkommer vid intervju med lärarna att de har en ambition att samordna undervisningen i olika ämnesområden och som exempel nämns några ämnen där de arbetat ämnesövergripande. Oftast sker samordning av ämnen i de ämnen lärarna undervisar i eftersom de är så få lärare. Lärarna uppger att det förekommer i alltför liten utsträckning. Lärarna uttrycker att det finns många hinder i att arbeta med åldersblandade grupper och tycker att det försvårar möjligheterna att samordna undervisningen.

Rektorn och lärare framhåller även att åldersblandade grupper försvårar individanpassningen av undervisningen. Lärarna ger som exempel på anpassning att elever får pröva olika sätt att redovisa sina arbeten och att genomföra prov. Flera av de äldre eleverna beskriver att de får uppgifter som i stort sett är lika för alla i klassen och att eleverna i samma årkurs oftast gör samma uppgifter. Ibland händer det att de arbetar med uppgifter som de kan. Detta bekräftar även lärarna i intervjun.

Av utredningen framgår att skolan inte i tillräcklig utsträckning klargör för eleverna vilka mål utbildningen har. Matriserna, som är uppbyggda efter kursplanernas centrala innehåll och kunskapskrav, är för svåra för eleverna att tolka och behöver därför konkretiseras och kopplas till de arbetsområden som eleverna läser. Lärarna ger inte heller alla elever den ledning som de behöver i sitt lärande och sin personliga utveckling eftersom de inte anpassar undervisningen efter elevers behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande. Undervisningen i olika ämnesområden samordnas inte så att eleverna får möjlighet att uppfatta större kunskapsområden som en helhet. Verksamheten uppfyller därmed inte författningarnas krav och huvudmannen föreläggs att avhjälpa bristen.

Författning

1 kap. 4 § skollagen

Lgr 11 1, Skolans värdegrund och uppdrag, En likvärdig utbildning samt Rättigheter och skyldigheter, 2.2 Övergripande mål och riktlinjer, Kunskaper, riktlinjer samt 2.8 Övergripande mål och riktlinjer, Rektorns ansvar

Grundläggande värden och inflytande

Bedömning

Torsby kommun måste vidta följande åtgärder för att förbättra arbetet inom bedömningsområdet grundläggande värden och inflytande.

- Utformningen av inflytandet ska anges i planeringen av verksamheten och skolan ska ha en tydlig progression för att ge eleverna ökat inflytande utifrån ålder och mognad
- Eleverna ska ha ett reellt inflytande på undervisningens innehåll

Motivering

Enligt skollagen ska den närmare utformningen av inflytandet anges i samband med planeringen av verksamheten som förskrivs i bestämmelserna om systematiskt kvalitetsarbete. Enligt skollagen ska elever ges inflytande över utbildningen. Informationen och formerna för barnens och elevernas inflytande ska anpassas efter deras ålder och mognad. Enligt läroplanen ska läraren svara för att alla elever får ett reellt inflytande på arbetssätt, arbetsformer och undervisningens innehåll samt se till att detta inflytande ökar med stigande ålder och mognad. Rektor har ansvaret för att skolans arbetsformer utvecklas så att ett aktivt elevinflytande gynnas. Det är, enligt läroplanen, inte tillräckligt att i undervisningen förmedla kunskap om grundläggande demokratiska värderingar. Undervisningen ska bedrivas i demokratiska arbetsformer.

Det framkommer vid intervjuer med elever och lärare att elevernas inflytande över sitt lärande är begränsat. Elever uppger vid intervjuer att de ibland kan påverka arbetssätt och redovisningsform samt vilka grupper de arbetar i. Men de kan inte påverka planeringen av innehållet i undervisningen. Lärarna uppger vid intervju att de vanligtvis planerar undervisningen och att eleverna sällan ges möjlighet att påverka undervisningens innehåll. Någon lärare uppger att de försöker ta reda på elevernas egna tankar om ett ämne. Elevinflytandet är inte tydliggjort i några planeringar av verksamheten. Lärarna uppger att de tillsammans på skolan inte i någon större utsträckning har diskuterat hur elevinflytande skulle kunna utvecklas i takt med stigande ålder och mognad.

Utredningen visar att eleverna inte ges möjlighet till ett aktivt inflytande över utbildningen eller får ett reellt inflytande på innehållet i undervisningen. Utformningen av inflytandet anges inte i planeringen av verksamheten och skolan har ingen tydlig progression för att ge eleverna ökat inflytande utifrån ålder och mognad. Verksamheten uppfyller därmed inte författningarnas krav och huvudmannen föreläggs att avhjälpa bristen.

Författning

1 kap. 10 §, 4 kap. 9 § och 14 § första stycket skollagen

Lgr 11 1 Skolans värdegrund och uppdrag, Rättigheter och skyldigheter, 2.3 Övergripande mål och riktlinjer, Elevernas ansvar och inflytande, 2.8 Rektorns ansvar

Bedömning och betygssättning

Bedömning

Torsby kommun måste vidta följande åtgärder för att förbättra arbetet inom bedömningsområdet bedömning och betygssättning.

- Omdömena i de skriftliga individuella utvecklingsplanerna ska avse elevens kunskapsutveckling i förhållande till kunskapskraven
- I de individuella utvecklingsplanerna ska framgå vilka insatser som behövs för att eleven ska nå kunskapskraven och i övrigt utvecklas så långt som möjligt

Motivering

Enligt skollagen ska läraren i en skriftlig individuell utvecklingsplan ge omdömen om elevens kunskapsutveckling i förhållande till kunskapskraven i de ämnen som eleven får undervisning i. De individuella utvecklingsplanerna ska vidare sammanfatta vilka insatser som behövs för att eleven ska nå kunskapskraven och i övrigt utvecklas så långt som möjligt inom ramen för läroplanen.

I Torsby kommun har lärarna arbetat i ämnesgrupper med att ta fram matriser för bedömning av elevernas kunskapsutveckling. Matriserna, som ska beskriva elevernas kunskapsutveckling i respektive ämne, har bifogats till elevernas individuella utvecklingsplaner (IUP) med skriftliga omdömen i det digitala verktyg som skolan och kommunen i övrigt använder för ändamålet. Alla matriser är ännu inte enhetliga och visar inte alltid elevens kunskapsutveckling. Avsikten med matriserna är att elever och vårdnadshavare ska ha möjlighet att följa elevens utveckling i varje ämne i förhållande till kunskapskraven. Detta försvåras i och med att det saknas en koppling mellan matriserna och eventuella kommentarer som lärarna har lämnat i det digitala verktyget. I de IUP som Skolinspektionen tagit del av saknas i majoriteten av fallen den framåtsyftande del som ska finnas i varje IUP med en sammanfattning av vilka insatser som behövs för att eleven ska nå kunskapskraven och i övrigt utvecklas så långt som möjligt.

Av utredningen framkommer att de skriftliga omdömena i de individuella utvecklingsplanerna inte alltid avser elevens kunskapsutveckling i förhållande till kunskapskraven. Det är därför svårt att få en helhetsuppfattning av hur elevernas kunskapsutveckling ser ut i respektive ämne. Det framgår heller inte alltid vilka insatser som behövs för att eleven ska nå kunskapskraven och i öv-

rigt utvecklas så långt som möjligt inom ramen för läroplanen. Verksamheten uppfyller därmed inte författningarnas krav och huvudmannen föreläggs att avhjälpa bristen.

Författning

10 kap. 13 § skollagen

Pedagogiskt ledarskap och utvecklingen av utbildningen

Bedömning

Torsby kommun måste vidta följande åtgärder för att förbättra arbetet inom bedömningsområdet pedagogiskt ledarskap och utvecklingen av utbildningen.

- Rektorn ska ansvara för att det bedrivs ett systematiskt kvalitetsarbete som består i planering, uppföljning och utveckling av utbildningen
- Rektorn ska ta ansvar för att kvalitetsarbetet är dokumenterat och för att det finns rutiner för att redovisa konstaterade utvecklingsbehov till huvudmannen

Motivering

Enligt skollagen ansvarar rektorn för att det bedrivs ett kvalitetsarbete på skolenhetsnivå som består i systematisk och kontinuerlig planering, uppföljning och utveckling av utbildningen. Inriktningen på kvalitetsarbetet ska vara att de mål som finns för utbildningen i skollagen och i andra föreskrifter (nationella mål) uppfylls. Kvalitetsarbetet ska genomföras under medverkan av lärare, övrig personal och elever. Enligt läroplanen har rektorn ansvar för skolans resultat och för att resultaten följs upp och utvärderas i förhållande till de nationella målen och kunskapskraven.

Skolinspektionen har inte kunnat ta del av något dokumenterat kvalitetsarbete från Östmarks skola. Det finns inga kvalitetsredovisningar bakåt i tiden. Enligt rektorn och lärarna har de skrivit verksamhetsberättelser tidigare, men de är osäkra på vad de använts till. Både rektor och lärare uppger i intervjuerna att de är medvetna om att flera av eleverna inte når de nationella målen i Östmarks skola, men säger att de inte har fört några djupare diskussioner om möjliga orsaker. Skolan gör heller ingen systematisk utvärdering av sitt arbete, det vill säga följer inte kontinuerligt upp och utvecklar utbildningen utifrån elevernas kunskapsresultat för att formulera åtgärder för att förbättra resultaten. Det framgår av intervjuer med lärare och rektor att det inte genomförs något systematiskt kvalitetsarbete. Rektor menar att arbetet med att lära känna lärare genom utvecklingssamtal och lektionsbesök har varit prioriterat under höstterminen och att rektorn nu samlar in resultat för att kunna analysera och formulera utvecklingsområden.

Utredningen visar att rektor inte tar ansvar för att det bedrivs ett systematiskt kvalitetsarbete bestående av planering, uppföljning och utveckling av utbildningen vid skolenheten. Det saknas en analys av elevernas uppnådda resultat och en koppling till verksamhetens utvecklingsbehov. Således använder inte skolan resultaten för att utveckla verksamheten mot en högre måluppfyllelse. Rektor saknar då även underlag för att tydliggöra vilka nya prioriteringar, pedagogiska insatser och organisatoriska förändringar som kan behövas i verksamheten. Skolans rektor och lärare får då svårt att förstå varför resultaten ser ut som de gör både på individ- och skolnivå. Till följd av detta saknas dokumentation kring kvalitetsarbetet. Verksamheten uppfyller därmed inte författningarnas krav och huvudmannen föreläggs att avhjälpa bristen.

Författning

4 kap. 4-7 §§ skollagen, Lgr 11 2.8 Övergripande mål och riktlinjer, Rektorns ansvar

I ärendets slutliga handläggning har undervisningsråd Agneta Wennberg och undervisningsråd Elisabeth Fogelberg deltagit.

På Skolinspektionens vägnar

Hans Larson
Enhetschef

Karin Yllö-Werner
Föredragande/utredare

Skolinspektionen

2013-02-11

10 (12)

Dnr 43-2012:2838

Bilaga:

Bilaga 1 Allmänt om tillsynen

Allmänt om tillsynen

Skolinspektionen genomför regelbundet tillsyn i alla kommuner för att granska skolväsendet. Tillsyn genomförs samtidigt i de fristående skolor som finns i kommunen.

Vid tillsynen tar Skolinspektionen ställning till i vad mån verksamheten ger förutsättningar för barn, ungdomar och vuxenstuderande att nå de nationella målen och bedömer om huvudmännen uppfyller de krav som författningarna ställer på verksamheten. Tillsynen fokuserar på sådana faktorer som har betydelse för en god lärandemiljö och för elevernas möjligheter att uppnå kunskapsmålen. Förutom att Skolinspektionen bedömer måluppfyllelsen inriktas tillsynen mot tre huvudområden: **Elevernas utveckling mot målen, ledning och utveckling av utbildningen samt enskild elevs rätt.**

Varje skola får efter besöket ett beslut där iakttagelser och bedömningar som rör den granskade skolan redovisas. För offentliga huvudmän sammanställs iakttagelser och bedömningar, som rör huvudmannens ansvar för utbildningsverksamheten i kommunen, i ett beslut (kommunbeslut). Kommunens förskoleverksamhet och verksamheten vid fritidshemmen redovisas i var sitt sammanfattande beslut. Fritidshem vid fristående skolor inspekteras i anslutning till tillsynen av den fristående grundskolan. Skolinspektionen ger alltid huvudmännen möjlighet att ta del av och lämna synpunkter på sakuppgifter i besluten.

Skolinspektionens granskning avser emellertid inte att ge en heltäckande bild av tillståndet i skolväsendet utan i vilken utsträckning huvudmannen, vid det aktuella granskningstillfället, avviker från de krav och förväntningar som uttrycks i skollag, läroplaner och övriga författningar som rör skolväsendet, inom de granskade områdena. Beskrivningarna och bedömningarna i besluten grundas på de dokument som huvudman och skolor lämnat samt på de iakttagelser och intervjuer som genomförts vid besök i verksamheten. Även annan information från Skolverkets nationella uppföljningssystem, eller som finns publicerad på annat sätt, har använts. Skolinspektionen använder olika tillsynsmetoder vilket innebär att besöken vid skolor och verksamheter kan variera avseende såväl omfattningen som av vilka grupper som intervjuas. Vid kommunala förskolor och fritidshem grundar sig inspektionen i huvudsak på intervjuer med personal, föräldrar och ledning.

För den offentliga verksamheten kompletteras alla beslut med en muntlig återrapportering av inspektörerna till företrädare för huvudmannen.

Inom de områden där Skolinspektionen bedömt att det finns brister har huvudman och rektor eller förskolechef ett ansvar för att åtgärder vidtas. Med

anledning av tillsynen ska huvudmannen till Skolinspektionen redovisa vilka åtgärder som har vidtagits i verksamheterna inom den tid och i den ordning som anges i beslutet.

Ytterligare information om den regelbundna tillsynen finns på Skolinspektionens webbplats (www.skolinspektionen.se/Tillsyn).